

בְּכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ, מֵהֶם הָיוּ צוֹמְחִים וּמֵהֶם לֹא הָיוּ צוֹמְחִים, וְיֵשׁ שֵׁם בְּרִיּוֹת, מִהֶן בְּשֵׁי רֵאשִׁים, וְיֵשׁ מֵהֶם בְּשֵׁלֶשָׁה עַד שְׁבַע, וְיֵשׁ שֵׁם מְקוֹם שֶׁהַשְּׂמֵשׁ מְאִירָה וְהַלְבָּנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת, וְיֵשׁ מְקוֹם שְׂאִין בּוֹ אֹר כָּלָל, אֲלֵא חֲשֻׁכָה וְעָרְפֶל.

כִּדְ הֵם אֵלּוּ שְׂיֻדָּדִים לְשִׁבְעָה מִיְּנֵי עֲנִיּוֹת, יֵשׁ מֵהֶם שְׂאִין לָהֶם אֹר כָּלָל, שְׁכָל יְמֵיהֶם הֵם בַּעֲנִיּוֹת, וְיֵשׁ מֵהֶם שֵׁשׁ לָהֶם אֹר כָּל יְמֵיהֶם וְהֵם בַּעֲשָׂר, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁלֹפְעָמִים יֵשׁ לָהֶם אֹר וּלְפַעֲמִים חֲשֻׁכָה. אֵלּוּ אוֹתָם שְׁנוּלְדוּ בְּאֻמְצַע הַלְבָּנָה, בִּינוּנִיִּים, לְפַעֲמִים יֵשׁ לָהֶם עֶשֶׂר וְעוֹלָם, וּלְפַעֲמִים עֲנִיּוֹת וְיֻדָּדִים, וְיֵשׁ אַחֲרֵים שְׁעוֹשִׁים תּוֹלְדוֹת וּמְצַלִּיחִים, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁלֹא מְצַלִּיחִים, וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁמְצַלִּיחִים (צוֹמְחִים) עַד מַחְצִית יְמֵיהֶם וּמֵתִים בְּקִצּוֹר יָמִים. אֵלּוּ שְׁנוּלְדוּ בְּמַלּוּי הַלְבָּנָה, הֵם צוֹמְחִים וְחַיִּים וּמְשַׁלְּמִים אֶת כָּל יְמֵיהֶם, וְאֵלּוּ שְׁנוּלְדוּ בְּחֶסְרוֹן הַלְבָּנָה לֹא צוֹמְחִים וּמֵתִים מִיָּד, וְאֵלּוּ שְׁנוּלְדוּ בְּאֻמְצַע הַלְבָּנָה מְתַקְצְרִים בְּמַחְצִית יְמֵיהֶם.

וְיֵשׁ אֲרָצוֹת שְׁנֵאֲמַר בְּהֵן וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם, מַיִם אֵין בּוֹ אֲכָל נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ, אַף כִּדְ יֵשׁ בְּרִיּוֹת שֶׁהֵם עַמֵּי הָאֶרֶץ, שְׁבַתִּיהֶם מְלֵאִים מְלֵאכֵי חַבְלָה, שֶׁהֵם נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים, וְנוֹשְׁכִים אוֹתָם בְּכַמָּה נְשִׁיכוֹת שֶׁל יִסּוּרִים, שֶׁהֵם גְּרָמוּ לְפָנֵי שְׂיַבְאוּ לְעוֹלָם, (כִּדִּי שְׂיַבְאוּ) בְּגִלְגּוֹל בְּגוֹפִים הֶלְלוּ וּבְכַתִּיבִים הֶלְלוּ, וּכְשֵׁנוֹשְׁכִים אוֹתָם אוֹתָם הַנְּחָשִׁים וְהַעַקְרָבִים בְּכַמָּה יִסּוּרִים, הֵם צוֹנְחִים וַי וַי, וְיֵשׁ לְכֻלָּם קִטְטָה בְּבֵית, וְצוֹנְחִים עִם אֵלּוּ בְּעַלֵי הַגִּיהֶנֶם שְׁנֵדוֹנִים בּוֹ, וְיֵשׁ אַחֲרֵים שְׁכָל יְמֵיהֶם בְּחֶדְוָה

עֹבְדֵי עוֹבְדֵי וְתוֹלְדֵי בְּכָל אֲרָעָא וְאֲרָעָא, מְנַהוֹן הָיוּ צְמַחִין וּמְנַהוֹן לֹא הָיוּ צְמַחִין, וְאֵית תַּמָּן בְּרִיּוֹן מְנַהוֹן בְּתַרִין רִישֵׁין וְאֵית מְנַהוֹן בְּתַלַּת עַד שְׁבַע, וְאֵית תַּמָּן אַתְר דְּנַהֲרָא שְׂמֵשׂא וְסִיְהָרָא וְכּוֹכְבֵיא וּמְזָלֵי, וְאֵית אַתְר דְּלִית בֵּיה נַהוּרָא כָּלָל אֲלֵא חֲשׁוּכָא וְקַבְלָא.

הָבֵי אֵינוֹן אֵלִין דְּנַחְתִּין לְשִׁבְעָה מִיְּנֵי עֲנִיּוֹתָא, אֵית מְנַהוֹן דְּלִית לוֹן נַהוּרָא כָּלָל, דְּכָל יוֹמֵיהוֹן אֵינוֹן בַּעֲנִיּוֹתָא, וְאֵית מְנַהוֹן דְּאֵית לְהוֹן נַהוּרָא כָּל יוֹמֵיהוֹן וְאֵינוֹן בַּעוֹתְרָא, וְאֵית מְנַהוֹן דְּלִזְמַנִּין אֵית לוֹן נַהוּרָא וְלִזְמַנִּין חֲשׁוּכָא, אֵלִין אֵינוֹן דְּאֵתִילִידוּ בְּאֻמְצַעִיתָא דְּסִיְהָרָא בִּינוּנִיִּים, לִזְמַנִּין אֵית לוֹן עוֹתְרָא וְסַלְקִין, וְלִזְמַנִּין עֲנִיּוֹתָא וְנַחְתִּין, וְאֵית אַחְרַנִּין דְּעֹבְדֵי תוֹלְדֵי וּמְצַלִּיחִין, וְאֵית מְנַהוֹן דְּלֹא מְצַלִּיחִין, וְאֵית מְנַהוֹן דְּמְצַלִּיחִין (נ"א צְמַחִין) עַד פְּלָגוּ יוֹמֵיהוֹן וּמִיִּיתִין בְּקִצְרוֹת יוֹמִין, אֵלִין דְּאֵתִילִידוּ בְּמַלּוּיָא דְּסִיְהָרָא אֵינוֹן צְמַחִין וְחַיִּין וּמְשַׁלְּמִין כָּל יוֹמֵיהוֹן, וְאֵינוֹן דְּאֵתִילִידוּ בְּחֶסְרוֹנָא דְּסִיְהָרָא לֹא צְמַחִין וּמִיִּיתִין מִיָּד, וְאֵינוֹן דְּאֵתִילִידוּ בְּאֻמְצַעִיתָא דְּסִיְהָרָא מְתַקְצְרִין בְּפִלְגוֹת יוֹמֵיהוֹן.

וְאֵית אֲרָעִין דְּאֵתְמַר בְּהוֹן (בראשית לז כד) וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם, מַיִם אֵין בּוֹ אֲכָל נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים אֵית בֵּיה, אוֹף הָכֵי אֵית בְּרִיּוֹן דְּאֵינוֹן עַמֵּי הָאֶרֶץ, דְּבַתִּיהוֹן מְלִיּוֹן מְלֵאכֵי חַבְלָה, דְּאֵינוֹן נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים וְנִשְׁכִּין לוֹן בְּכַמָּה נְשׁוּכִין דְּיִסּוּרִין, דְּאֵינוֹן גְּרָמוּ קָדָם דְּיִיתוֹן לְעַלְמָא, (בְּגוֹן דְּיִיתוּ) בְּגִלְגּוֹלָא בְּאֵלִין גּוֹפִים וּבְאֵלִין פְּתִים, וְכִד נְשְׁכִין לוֹן אֵינוֹן נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים בְּכַמָּה יִסּוּרִין אֵינוֹן צוֹנְחִין וַי וַי, וְאֵית לוֹן קִטְטָה לְכַלְהוּ בְּבֵיתָא, וְצוֹנְחִין בְּאֵלִין מְאִרֵי דְּגִיהֶנֶם דְּנֵדוֹנִין בּוֹ, וְאֵית אַחְרַנִּין דְּכָל

יומיהון בְּחֻדָּהּ וּבְשִׁלּוֹהּ בְּלֹא עֲצִיבוּ כָּלֵל, מְפָל
 מֵה דְאִתְרַבֵּי בְּשִׁבְעָה אֲרַעִין, וְאִתְדַנּוּ בְּשִׁבְעָה
 מְדוּרֵי גִיּהֶנְס, וְאִית בְּכַנֵּי נֶשֶׁא כְּגוּוֹנָא דָא,
 וְחַפְימֵי דְרִזִּין אֵלִין לֹון אִתְמַסֵּר לְמַנְדַּע.

תְּקוּנָא שְׁתִּין וְחַמֵּשׁ

בְּרֵאשִׁית בְּרִיא אֱלֹהִים (רִישֵׁי תִיבִין וְסוֹפֵי תִיבִין
 א"ב וּא"ם תְּמָן דְּאִינוּן י"ה), תְּמָן אִם, וְרִזָּא
 דְּמִלָּה (שֵׁם ג ב) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ תְּוָה פִּי
 הִיא הִיְתָה אִם כָּל חֵי, כְּגוּוֹנָא דְהִיָּא דְאִתְמַר
 בָּהּ (מְשֻׁלֵי ג ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא, הֵאִי אִם כָּל
 חֵי לֹאוּ אִיְהִי כְּאִתְתָּא קְדָמָא, דְאִתְמַר
 בָּהּ (בְּרֵאשִׁית ג יב) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, דְגִרְמַת
 מִיְתָה לְכָל עֲלָמָא, דְהָא אִם כָּל חֵי פְתִיב בָּהּ,
 דְאִתְמַר בָּהּ (קֹהֶלֶת ט ט) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר
 אֶהְבֶּת.

אָמַר לִיָּה רַבֵּי אֶלְעָזָר, וְכִי תִרִין נָשִׁין הוּוּ
 לִיָּה, אָמַר לִיָּה אֵין, חַד יִצֵּר הַטוֹב וְחַד
 יִצֵּר הָרַע, חַדָּא מְסֻטְרָא דְעֵצִים תִּקְיָפָא דִינָא
 קְשִׁיא, וְחַדָּא מְסֻטְרָא דְבִשְׂרָא, מִתְמָן אִינוּן
 רַפִּיכֵי לְבָא, וְאִינוּן דְגִרְמָא אִינוּן קְשִׁי קָדְל,
 וְעַל אִתְתָּא דְאִתְנַטִּילַת מְגִרְמָא אָמַר בֶּן סִירָא,
 גִּרְמָא דְנַפִּיל בְּחוּלְקָהּ טַב אוּ בִישׁ גִּרְרִיָּה, וְעַל
 אִתְתָּא דְגִרְמָא אָמַר אָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ
 עִמָּדִי, לָא קָרָא לָהּ אִתְתִּיָּה, כְּגוּוֹנָא דְחֻוָּה
 דְאִתְמַר בָּהּ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ תְּוָה,
 דְאִתְרָא שְׂפָחָה הוּוּ דְמְסֻטְרָא דְעֵץ הַדְּעַת טוֹב
 וְרַע, חַדָּא רַע וְחַדָּא טוֹב, וּמְסֻטְרָא דְעֵץ הַחַיִּים
 תְּרוּוִיָּהוּ חַיִּים.

וּבְסִתְרֵי תוֹרָה תוֹרָה ח' ו"ה ח' חֲכָמָה כ"ח
 מ"ה, כָּלֵלָא דְשָׂמָא קְדִישָׁא, ח' אִיְהִי
 כְּגוּוֹנָא דְאִימָא עֲלָאָה דְאִיְהִי תְּמִינָאָה לְעֵשֶׁר
 סְפִירָן מִתְתָּא לְעִילָא, וְחֲכָמָה בָּהּ אִשְׁתְּמוּדַע,
 וְעֲלָה אִתְמַר (מְשֻׁלֵי ג ב) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים

וּבְשִׁלּוֹהּ בְּלֵי עֲצִב כָּלֵל מְפָל מֵה
 שְׂמַתְגַּדֵּל בְּשִׁבְעָה אֲרַצוֹת, וְנִדְוִנוּ
 בְּשִׁבְעָה מְדוּרֵי גִיּהֶנְס, וַיֵּשׁ בְּכַנֵּי
 אָדָם כְּמוֹ זֶה, וְחַכְמֵי הַרְזִים הִלְלוּ,
 לָהֶם נִמְסַר לְדַעַת.

תְּקוּן שְׁשִׁים וְחַמֵּשׁ

בְּרֵאשִׁית בְּרִיא אֱלֹהִים (רִישֵׁי
 תִיבִין וְסוֹפֵי תִיבִין א"ב וּא"ם שֵׁם, שְׁהֵם י"ה),
 שֵׁם אִם, וְסוֹד הַדְּבָר - וַיִּקְרָא
 הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ תְּוָה כִּי הִיא
 הִיְתָה אִם כָּל חֵי, כְּמוֹ שְׂאוּתָהּ
 שְׂנַאֲמַר בָּהּ כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא,
 הָאִם כָּל חֵי הַזֶּה אִינָה כְּאִשָּׁה
 הִרְאִשׁוּנָה, שְׂנַאֲמַר בָּהּ הָאִשָּׁה
 אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, שְׂגִרְמָה מִיְתָה
 לְכָל הָעוֹלָם, שְׁהִרִי כְּתוּב בָּהּ אִם
 כָּל חֵי, שְׂנַאֲמַר בָּהּ רְאֵה חַיִּים עִם
 אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֶּת.

אָמַר לוֹ רַבֵּי אֶלְעָזָר: וְכִי שְׁתִּי
 נָשִׁים הִיוּ לוֹ? אָמַר לוֹ: כֵּן, אֶחָד
 יִצֵּר הַטוֹב וְאֶחָד יִצֵּר הָרַע, אֶחָד
 מְצַד הָעֵצִים הַקְּשָׁה, הַדִּין הַקְּשָׁה,
 וְאֶחָד מְצַד הַבִּשְׂרָא, מִשֵּׁם הֵם רַבֵּי
 הַלֵּב, וְאֵלּוּ שְׂמַצַּד הָעֵצִים הֵם קְשִׁי
 עֵרֶף, וְעַל הָאִשָּׁה שְׂנַטְלָה מִהָעֵצִים
 אָמַר בֶּן סִירָא, עֵצִים שְׂנַפֵּל
 בְּחֻלְקָהּ, טוֹב אוּ רַע, גִּרְרֵי אוּתוּ.
 וְעַל הָאִשָּׁה שְׂמַצַּד הָעֵצִים, אָמַר
 אָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי. לֹא
 קָרָא לָהּ אִשְׁתּוֹ, כְּמוֹ שְׂחֻוָּה
 שְׂנַאֲמַר בָּהּ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם
 אִשְׁתּוֹ תְּוָה, שְׂהִאֲחֻרַת הִיְתָה
 שְׂפָחָה שְׂמַצַּד עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע,
 אֶחָד רַע וְאֶחָד טוֹב, וּמְצַד שֵׁל
 עֵץ הַחַיִּים שְׂנִיָּהֶם חַיִּים.

וּבְסִתְרֵי תוֹרָה תוֹרָה ח' ו"ה ח'
 חֲכָמָה כ"ח מ"ה, הַכָּלֵל שֵׁל הַשֵּׁם
 הַקְּדוּשׁ, ח' הִיא כְּמוֹ הָאִם
 הַעֲלִינָה שְׁהִיא הַשְּׂמִינִית לְעֵשֶׁר
 הַסְּפִירוֹת מִמִּטָּה לְמַעְלָה,
 וְהַחֲכָמָה נוֹדַעַת בָּהּ, וְעֲלִיָּה נִאֲמַר

בָּהּ, וּמְסֻטְרָא דִילָהּ וַיִּפְחַ